

WERONIKA KUNDERA

Mniejszości narodowe w Polsce – zarys historyczno-prawny

Streszczenie

Polska od wieków była państwem tolerancyjnym, co symbolizowała oficjalna nazwa państwa, Rzeczpospolita Obojga Narodów (1569–1795). Na obszarze Rzeczpospolitej mieszkali Polacy i Litwini oraz liczne mniejszości narodowe, których potomkowie są dziś obywatelami Polski. W okresie zaborów Polacy zachowali silne poczucie wspólnoty narodowej, co pomogło w budowie II Rzeczpospolitej. Odrodzona Polska była na powrót państwem wielonarodowym, jednak w kraju ujawnił się nacjonalizm. Polska Po II wojnie światowej w wyniku eksterminacji mniejszości, zmiany granic i masowych przesiedleń utraciła swój historyczny wielonarodowy charakter. Przyznany mniejszościom minimalny zakres praw w Konstytucji PRL z 22 lipca 1952 r. doprowadził do ich ekskluzji etnicznej, a drastyczne ograniczenie praw mniejszości nastąpiło po wydarzeniach marcowych w 1968 r. III Rzeczpospolita zerwała z polityką władz komunistycznych budowania „Polski dla Polaków”, uznając za swój cel zachowanie i rozwój tożsamości narodowej i etnicznej mniejszości. Członkowie mniejszości traktowani są na równi z osobami narodowości polskiej, a ich prawa gwarantuje Konstytucja z 1997 r. i wiele ustaw, w tym najważniejsza, o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (2005), która definiuje mniejszości narodowe i etniczne oraz określa kompetencje organów państwa w zakresie realizacji praw mniejszości. Przyjęte rozwiązania prawne sprawiły, że Polska uchodzi dziś za kraj wzorcowy w zakresie ochrony praw mniejszości. W Polsce zostało uznanych 9 mniejszości narodowych. Każda z nich ma odmienną sytuację z uwagi na historię, stereotypy narodowościowe, relacje z państwem ich pochodzenia i pozycję w nim polskiej mniejszości. Współcześnie mniejszości w Polsce borykają się z dwoma głównymi problemami: zmniejszaniem się ich liczebności oraz zagrożeniem dla ich kultury ze strony kultury polskiej i globalnej. Zanikowi mniejszości może przeciwdziałać imigracja. Jednak niska atrakcyjność gospodarcza nie zachęca imigrantów do osiedlenia się w Polsce, przez co nie można wykluczyć, że w przyszłości Polska będzie państwem niemal jednolitym narodowo.

Słowa kluczowe: mniejszość narodowa – mniejszość etniczna – prawo mniejszości – polityka państwa wobec mniejszości – liczebność mniejszości